

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA REGIONU

2.1 Uwarunkowania społeczno-gospodarcze

Region Wielkich Jezior Mazurskich zdefiniowany granicami niniejszego opracowania obejmuje powierzchnię 5647,5 km² i 21 gmin, których łączna populacja wynosi 228,7 tysięcy osób. Przeciętne zagęszczenie ludności wynosi 40,5 osoby/km², a na terenach wiejskich 20 osób/km². W okresie 2006-2013 liczba ludności regionu wzrosła o 1,5%.

Tab. 2.1. Ludność Regionu WJM.

Lp.	Gmina	powierzchnia [km ²]	ludność 2006	ludność 2013
1.	Miasto Giżycko	13,72	29667	30022
2.	Gmina Giżycko	289,76	7671	8176
3.	Miasto Mrągowo	14,81	21772	22207
4.	Gmina Mrągowo	294,87	7485	7933
5.	Miasto i Gmina Gołdap	361,73	19918	20435
6.	Miasto i Gmina Biała Piska	420,14	12135	12173
7.	Miasto i Gmina Mikołajki	256,41	8435	8429
8.	Miasto i Gmina Orzysz	363,49	9567	9427
9.	Miasto i Gmina Pisz	633,7	27224	27888
10.	Miasto i Gmina Ruciane Nida	357,74	8627	8382
11.	Miasto i Gmina Ryn	211,21	5986	5884
12.	Miasto i Gmina Węgorzewo	341,11	17092	17362
13.	Gmina Kętrzyn	285,73	8285	8439
14.	Gmina Kruklanki	201,01	3028	3164
15.	Gmina Miłki	169,43	3861	3873
16.	Gmina Piecki	314,59	7769	7869
17.	Gmina Rozogi	223,95	5643	5753
18.	Gmina Sorkwity	184,56	4626	4701
19.	Gmina Stare Juchy	196,55	4006	3961
20.	Gmina Świętajno	279,78	5879	6090
21.	Gmina Wydminy	233,46	6650	6561
	Razem	5647,75	225326	228729

Źródło: Dane GUS

Najbardziej uderzającą cechą regionu jest jego wysoka jeziorność. Łączną powierzchnię jezior szacuje się na około 600 km², czyli ponad 10% powierzchni ogólnej regionu, przy czym około 520 km² zajmują jeziora zlewni całkowitej Wielkich Jezior Mazurskich, a około 320 km² -

Wielkie Jeziora Mazurskie, czyli główny łańcuch jezior od Mamr Północnych do jeziora Roś. Lasy zajmują mniej więcej 35% powierzchni regionu i występują przede wszystkim na piaszczystych sandrowych równinach na południu, chociaż szereg dużych kompleksów leśnych zajmuje także najbardziej pagórkowate tereny morenowe w centralnej i środkowej części regionu.

Region WJM należy do obszarów o stosunkowo słabo rozwiniętym przemyśle, którego znaczenie w ostatnich kilkunastu latach jeszcze zmalało. Istniejące zakłady produkcyjne reprezentują przede wszystkim przemysł rolno-spożywczy, przetwórstwo drewna, szutnictwo i branżę materiałów budowlanych, natomiast niewiele jest zakładów przemysłu elektromaszynowego a udział wyrobów wysokiej technologii jest w produkcji regionalnej wręcz znikomy. Mimo zapaści lat 90'tych i restrukturyzacji dawnych państwowych gospodarstw rolnych, rolnictwo pozostaje bardzo ważnym elementem gospodarki regionu a od czasu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej można mówić o wyraźnym ożywieniu w tym sektorze. Turystyka, nad Wielkimi Jeziorami Mazurskimi obecna od połowy XIX wieku, stanowi bardzo charakterystyczny, choć na pewno nie decydujący, element krajobrazu gospodarczego. Z kolei ogromnie ważnym, choć często pomijanym, składnikiem gospodarki jest sfera budżetowa. Szeroko rozumiany sektor usług publicznych (administracja, szkolnictwo, służba zdrowia, wojsko, policja, gospodarka komunalna) jest w wielu gminach najważniejszym pracodawcą poza rolnictwem. Ponadto, poprzez inwestycje i usługi finansowane ze środków budżetowych sektor publiczny istotnie przyczynia się do rozwoju wielu lokalnych firm wykonawczych i handlowych. Pomimo tego, region jak dotąd nie przezwyciężył strukturalnych problemów gospodarczych i wciąż pod względem stopy bezrobocia oraz przeciętnych dochodów ludności odbiega na niekorzyść od średnich wskaźników dla województwa, które z kolei są dużo słabsze od krajowych.

2.2 Charakterystyka przyrodnicza

Regionalizacja fizyczno-geograficzna

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski J. Kondrackiego, Region Wielkich Jezior Mazurskich jest częścią Pojezierza Mazurskiego i obejmuje cały mezoregion Krainy Wielkich Jezior Mazurskich (w centrum Regionu WJM), większość mezoregionu Pojezierza Mrągowskiego (na zachodzie), większość mezoregionu Krainy Węgorapy (na północy), znaczną część mezoregionu Pojezierza Elckiego (na wschodzie) oraz część Równiny mazurskiej (na południu). Ściśle biorąc, niewielki fragment Regionu WJM, leży poza granicami Pojezierza Mazurskiego. Są to okolice jeziora Oświn na północy, które w regionalizacji fizyczno-geograficznej zaliczane są do mezoregionu Niziny Sępopolskiej i makroregionu Niziny Staropruskiej.

Regionalizacja przyrodniczo-leśna i botaniczna

Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej Trampler, Region WJM należy do Krainy Mazursko-Podlaskiej, w większości do dzielnicy Pojezierza Mazurskiego i częściowo (południe) do dzielnicy Równiny Mazurskiej. Jest to część niżu polskiego, gdzie wpływy kontynentalizmu są stosunkowo silne, i co się z tym wiąże, w przyrodzie ożywionej istotne znaczenie mają gatunki o zasięgu borealnym a charakterystyczną domieszkę w strukturze gatunkowej stanowią rzadkie elementy reliktowe z okresu tuż po ustąpieniu lądolodu.

Różnorodność flory i fauny

Dotychczas nie podejmowano prób szczegółowej inwentaryzacji gatunków roślin naczyniowych i kręgowców występujących w granicach Regionu WJM, dlatego bioróżnorodność tego obszaru można szacować jedynie bardzo zgrubnie na podstawie danych o dobrze zbadanych, cennych przyrodniczo fragmentach Regionu WJM. Ocenia się, że flora naczyniowa regionu liczy około 1300 dzikich gatunków a fauna – około 250 ptaków gatunków lęgowych, zimujących i przelotnych, około 50 gatunków ssaków, około 40 gatunków ryb oraz około 18 gatunków płazów i gadów.

Różnorodność siedlisk

Jest oczywiste, że młodogłacjalny region tak obfitujący w jeziora i bagna i tak różnorodny pod względem rzeźby terenu i warunków glebowych sprzyja kształtowaniu się różnych typów

biocenoz lub siedlisk. Znaczna część z nich to siedliska wymienione w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej. Do ważniejszych należą grądy subkontynentalne, łągi olszowe i wiązowe, bory bagienne, torfowiska wysokie i przejściowe, łąki trzęślicowe, ekstensywnie użytkowane łąki świeże, ziołorośla okrajkowe, zbiorniki oligotroficzne i mezotroficzne z ramienicami, naturalne zbiorniki eutroficzne oraz naturalne zbiorniki dystroficzne. Tego typu siedliska stanowią niezwykle istotny element przyrody regionu.

2.3 Istniejące obszary chronione

Obszary chronionego krajobrazu

Obszary objęte ustawowymi formami ochrony przyrody stanowią około 80% powierzchni Regionu WJM. Zdecydowanie największe powierzchnie zajmują obszary chronionego krajobrazu.

W całości lub częściowo w granicach regionu znajduje się 21 obszarów chronionego krajobrazu:

1. “OChK Doliny Rzeki Guber” w gminach Kętrzyn i Ryn
2. “OChK Jeziora Oświn” w gminie Węgorzewo
3. “OChK Bagien Mażańskich” w gminach Kętrzyn i Węgorzewo
4. “OChK Jezior Legińsko-Mrągowskich” w gminach Mrągowo, miasto Mrągowo i Sorkwity
5. “Spychowski OChK” w gminach Dźwierzuty i Świętajno
6. “OChK Doliny Gołdapy i Węgorapy” w gminach Gołdap i Węgorzewo
7. “OChK Puszczy Boreckiej” w gminach Pozezdrze, Kruklanki i Wydminy
8. “OChK Krainy Wielkich Jezior Mazurskich” w gminach Węgorzewo, Ryn, Giżycko i miasto Giżycko, Ryn
9. “OChK Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego - Zachód” w gminach: Mrągowo, Mikołajki i Piecki
10. “OChK Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego - Kierwik” w gminie Świętajno
11. “OChK Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego - Ruciane-Nida” w gminie Ruciane-Nida
12. “OChK Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego - Szeroki Bór” w gminach Ruciane Nida i i Pisz
13. „OChK Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego - Wschód” w gminach: Mikołajki, Orzysz i Pisz
14. “OChK Puszczy i Jezior Piskich” w gminach Ruciane-Nida, Pisz, Biała Piska i Orzysz

15. "OChK Jezior Orzyskich" w gminach Orzysz, Stare Juchy, Wydminy, Miłki, Biała Piska i Elk
16. "OChK Pojezierza Elckiego" w gminach Wydminy, Kruklanki, Giżycko i Stare Juchy
17. "OChK Wzgórz Dybowskich" w gminie Biała Piska.
18. "OChK Grabowo" w gminie Gołdap
19. "OChK Puszczy Rominckiej" w gminie Gołdap
20. "OChK Wzgórz Szeskich" w gminie Gołdap
21. "OChK Dolina Bledzianki" w gminie Gołdap

Mazurski Park Krajobrazowy

Utworzony w 1976r. Mazurski Park Krajobrazowy o powierzchni 536 km² obejmuje najcenniejsze, północne fragmenty puszczy Piskiej między Spychowem, Pieckami, Mikołajkami, Piszem i Rucianem oraz m.in. jeziora Śniardwy, Łuknajno, Beldany i dolną Krutynię z jeziorem Mokre. Obszar parku leży w granicach gmin Świętajno, Piecki, Mrągowo, Mikołajki, Orzysz, Ruciane-Nida i Pisz.

Park Krajobrazowy Puszczy Rominckiej

Utworzony 14 stycznia 1998r. leży w wysuniętym najbardziej na północny wschód krańcu woj. warmińsko-mazurskiego, w części obszaru gmin Gołdap i Dubeninki. Obszar parku wynosi 146,2 km². Surowe warunki klimatyczne powodują, że szata roślinna Parku jest specyficzna i zawiera wiele osobliwości. Najbardziej charakterystycznym dla Puszczy zbiorowiskiem jest typowy dla tajgi borealnej las świerkowy, mroczny, wilgotny, z grubym dywanem mchów. Na pagórkach i zboczach rosną lasy liściaste z lipą, klonem, grabem i wiązem w drzewostanie, natomiast na piaszczystych wzniesieniach rośnie leszczynowo-świerkowy las mieszany. W zatorfionych dolinach strumieni występują łągi jesionowo-olszowe z chronionym pióropusznikiem strusim, a zagłębienia pojeziorne zajmują bogate gatunkowo torfowiska porośnięte m.in. rzadkimi i chronionymi roślinami.

Obszary Natura 2000

Dotychczas ustanowiono 19 obszarów Natura 2000 położonych w całości lub w części w Regionie WJM. Są to:

1. Obszar „Bagna Nietlickie” (PLB280001) o powierzchni 3102 ha, położony w całości w gminach Orzysz i Miłki
2. Obszar „Gierłoż” (PLH280002) o powierzchni <1 ha, położony w całości w gminie Kętrzyn
3. Obszar „Jezioro Łuknajno” (PLB280003) o powierzchni 1255 ha, położony w całości w gminie Mikołajki
4. Obszar „Jezioro Oświn i okolice” (PLB280004) o powierzchni 1863 ha, położony w części (ok. 1620 ha) w gminie Węgorzewo.
5. Obszar „Mamerki” (PLH280004) o powierzchni <1 ha, położony w całości w gminie Węgorzewo
6. Obszar „Puszcza Borecka” (PLB280006) o powierzchni 18 946 ha, położony w części (ok. 10 170 ha) w gminie Kruklanki
7. Obszar „Puszcza Piska” (PLB280008) o powierzchni 171 854 ha, położony w części (ok. 159 800 ha) w gminach Sorkwity, Mrągowo, Piecki, Świątajno, Mikołajki, Ruciane-Nida, Pisz, Rozogi i Orzysz.
8. Obszar „Ostoja Borecka” (PLH280016) o powierzchni 253,4 km² położony w części w gminach: Kruklanki, Gołdap, Wydminy
9. Obszar „Puszcza Romincka” (PLH280005) o powierzchni 147,54 km² położony w części gminy Gołdap
10. Obszar „Ostoja nad Oświnem” (PLH280044) o powierzchni 33,57 km² położony w części gminy Węgorzewo
11. Obszar „Ostoja Północnomazurska” (PLH280045) o powierzchni 145,73 km² położony w części gmin: Węgorzewo, Giżycko
12. Obszar „Jezioro Dobskie” (PLB280012) o powierzchni 69,85 km² położony w części gmin: Węgorzewo, Giżycko
13. Obszar „Mazurskie Bagna” (PLH280054) o powierzchni 15,69 km² położony w części gmin: Orzysz, Miłki
14. Obszar „Ostoja Poligon Orzysz” (PLB280014) o powierzchni 212,08 km² położony w części gmin: Orzysz, Biała Piska
15. Obszar „Murawy na poligonie Orzysz” (PLH280056) o powierzchni 12,98 km² położony w części gminy Orzysz

16. Obszar „Ostoja Piska” (PLH280048) o powierzchni 578,27 km², położony w części w gminach: Sorkwity, Mrągowo, Piecki, Świętajno, Mikołajki, Ruciane-Nida, Pisz, Rozogi
17. Obszar „Mazurska Ostoja Żółwia Baranowo (PLH280055) o powierzchni 43,05 km², położony w części gmin: Mikołajki oraz Mrągowo
18. Obszar „Gązwa” (PLH280011) o powierzchni 4,99 km², położony w gminie Mrągowo
19. Obszar Gierłoż (PLH280002) o powierzchni 0,57 km², położony w gminie Kętrzyn

Rezerваты przyrody

W regionie istnieje 33 rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni około 140 km² (2,5% powierzchni regionu). Są to m.in. rezerваты leśne (np. Borki, Królewska Sosna, Strzałowo, Pupy), krajobrazowe (np. Jezioro Dobskie, Jezioro Nidzkie), ornitologiczne (np. Jezioro Warnołty, Jezioro Łuknajno, Jezioro Kozuchy, Jezioro Siedmiu Wysp, Bagna Nietlickie), torfowiskowe (np. Torfowisko Spytkowo, Gązwa, Perkuny, Jeziorko koło Drozdowa). Najwięcej rezerwatów skupionych jest w południowej części regionu (Puszcza Piska i Lasy Orzyskie) oraz na północy (okolice kompleksu jeziora Mamry i Puszczy Boreckiej). Rezerваты Jezioro Łuknajno i Jezioro Siedmiu Wysp są obszarami wodno-błotnymi chronionymi Konwencją Ramsar, a jezioro Łuknajno ma ponadto status rezerwatu biosfery UNESCO. Wykaz rezerwatów w Regionie WJM zawiera Tab. 2.2.

Tab. 2.2. Wykaz rezerwatów przyrody w Regionie WJM.

Lp.	Nazwa	Data utworzenia	Powierzchnia [ha]	Gmina
1.	Bagna Nietlickie	2003	1133	Miłki, Orzysz
2.	Borki	1958	235	Kruklanki
3.	Czapliniec	1947	12	Mikołajki
4.	Czaplisko Ławny Lasek	1963	8	Piecki
5.	Czarnówko	2014	32	Gołdap
6.	Gązwa	1958	205	Mrągowo
7.	Jeziorko koło Drozdowa	2000	10	Orzysz
8.	Jezioro Dobskie	1976	1776	Giżycko
9.	Jezioro Mokre	1958	815	Piecki
10.	Jezioro Nidzkie	1972	2935	Ruciane-Nida
11.	Jezioro Siedmiu Wysp	1956	1618	Węgorzewo
12.	Jezioro Warnołty	1976	373	Ruciane-Nida
13.	Jezioro Zdedy	2003	182	Orzysz
14.	Kozuchy	1963	28	Giżycko
15.	Królewska Sosna	1959	104	Piecki
16.	Krutynia	1983	273	Piecki
17.	Krutynia Dolna	1989	969	Mikołajki, Piecki, Ruciane-Nida

18.	Lisunie	1958	16	Mikołajki
19.	Łuknajno	1947	710	Mikołajki
20.	Mechacz Wielki	1974	147	Gołdap
21.	Perkuny	1954	4	Giżycko
22.	Pierwos	1987	605	Mikołajki, Piecki, Ruciane-Nida
23.	Piłackie Wzgórza	1989	279	Pozezdrze
24.	Piłaki	1991	52	Mrągowo
25.	Pogubie Wielkie	1971	692	Pisz
26.	Półwysep i Wyspy na Jeziorze Rydzewskim	1957	26	Węgorzewo
27.	Pupy	1995	58	Świątajno
28.	Strzałowo	1958	14	Piecki
29.	Sztynort	2010	445	Węgorzewo
30.	Torfowisko na Tatarskiej Górze	2012	2	Gołdap
31.	Torfowisko Spytkowo	1958	4	Giżycko
32.	Wyspy na Jeziorach Mamry i Kisajno	1957	215	Giżycko, Węgorzewo
33.	Zakręt	1957	106	Piecki

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

W myśl ustawy o ochronie przyrody zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe i estetyczne. W regionie WJM powołano pięć zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

Tab. 2.3. Wykaz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych w Regionie WJM.

Lp	Nazwa	Powierzchnia [km ²]	Gmina	Data utworzenia
1	Gołdapska Struga	6,12	Gołdap	1999
2	Tatarska Góra	5,71	Gołdap	1999
3	Jeziora Sorkwickie	44,48	Sorkwity, Mrągowo	2007
4	Rzeka Babant i Jezioro Białe	126,38	Piecki, Świątajno	2000
5	Zyzdrój	13,27	Piecki, Świątajno	2007

Użytki ekologiczne

Według art. 42 i 44 ustawy o ochronie przyrody użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub

chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Ustanowienie użytku ekologicznego następuje w drodze uchwały rady gminy.

W regionie WJM aktualnie są 34 użytki ekologiczne, najwięcej (14) znajduje się w gminie Piecki. Łącznie tą formą ochrony objęto 1 544 ha w obszarze WJM.

Tab. 2.4. Wykaz użytków ekologicznych w Regionie WJM.

Lp	Nazwa	Powierzchnia [ha]	Przedmiot ochrony	Gmina	Data utworzenia
1	Wyspy na jeziorach województwa warmińsko-mazurskiego	-	Wyspa Szeroki Ostrów, Wyspa Kępa, Wyspa Czarcia, wyspy na J. Wulpińskim, wyspy na J. Druglin, Wyspy na J. Niegocin, wyspy na J. Ryńskim, wyspy na J. Jagodne,	-	2009
2	Ostoje Ptasie nad Jeziorem Zdedy	199,12	zachowanie naturalnych i zrenaturalizowanych oczek wodnych, bagien, torfowisk stanowiących miejsce występowania oraz ostoję lęgową licznych ptaków wodno-błotnych	Biała Piska	2008
3	Rozlewisko Wopławka	65,91	rozlewisko śródpolne ostoja wielu rzadkich gatunków ptaków	Kętrzyn	2009
4	Ostoja bioróżnorodności w Puszczy Boreckiej	27,87	ostoja bioróżnorodności	Kruklanki	2012
5	Osa	207,14	ochrona terenów otwartych i półotwartych w pobliżu jeziora Łuknajno, stanowiących ważne tereny bytowania i żerowiska rzadkich gatunków ptaków oraz trasy migracji rzadkich ptaków	Mikołajki	2009
6	Polder Woźnice	86,9	ochrona terenów otwartych i półotwartych w pobliżu jeziora Łuknajno, stanowiących ważne tereny bytowania i żerowiska rzadkich gatunków ptaków oraz trasy migracji rzadkich ptaków	Mikołajki	2009
7	Prawdowskie Wzgórze	1,5	piaszczyste wzgórze ze stanowiskiem rojnika pospolitego <i>Sempervivum soboliferum</i>	Mikołajki	2009
8	Torfowisko Żelwaga	4,25	stanowisko wierzby borówkolistnej	Mikołajki	2009
9	Bałyna	14,3	torfowisko wysokie, stanowisko bałyny czarnej <i>Empetrum nigrum</i>	Mikołajki, Piecki	2009
10	Rozlewisko Zawady	40,72	rozlewisko śródpolne ostoja wielu rzadkich gatunków ptaków	Mragowo	2009
11	Czapliniec Solidus	0,25	czapliniec, ca 40 gniazd czapli siwej	Orzysz	2009
12	Duży Róg	2,19	jezioro śródleśne	Piecki	2009
13	Dziegiarek	1,89	jezioro śródleśne	Piecki	2009
14	Gajne	65,28	obszar wodno-błotny	Piecki	2002
15	klimont	12,28	jezioro śródleśne	Piecki	2009
16	Klimontek	0,37	jezioro śródleśne	Piecki	2009
17	Kruczek	4,24	jezioro śródleśne	Piecki	2009

18	Kruczek Mały	2,56	jezioro śródleśne	Piecki	2009
19	Kruczy Staw	2,08	jezioro śródleśne	Piecki	2009
20	Kruczy Stawek	0,5	jezioro śródleśne	Piecki	2009
21	Łabędzie	7,37	jezioro śródleśne	Piecki	2009
22	Ławny Lasek	2,55	jezioro śródleśne	Piecki	2009
23	Łąki Morysie	19,7	łąki śródleśne stanowiące ostoję zwierzyzny i rzadkich gatunków ptaków drapieżnych	Piecki	2009
24	Mały Róg	1,34	jezioro śródleśne	Piecki	2009
25	Zaulek	26,47	jezioro dystroficzne z torfowiskiem wysokim	Piecki	2009
26	Grąd Wygryny	18,75	grąd kokoryczkowy	Ruciane Nida	2009
27	Łąka Krutynia	6,83	enklawa w rezerwatu przyrody Krutynia, miejsce występowania storczyków	Ruciane Nida	2009
28	Zatoka Wygryńska	61,11	ochrona zatoki Jeziora Bełdany stanowiącej miejsce występowania wielu gatunków zwierząt i roślin chronionych	Ruciane Nida	2009
29	Jezioro Salpik	228,07	ostoja wielu rzadkich gatunków ptaków wodno-błotnych	Ryn, Kętrzyn	2009
30	Torfowisko Sikora	50,4995	śródpolne torfowisko, stanowisko wielu gatunków roślin chronionych	Stare Juchy	2009
31	Biele	5	stanowisko kosańca syberyjskiego <i>Iris sibirica</i> , pięciornika norweskiego <i>Potentilla norvegica</i> i nasieźrzała pospolitego <i>Ophioglossum vulgatum</i>	Świątajno	2009
32	Kosaciec	0,2	stanowisko kosańca syberyjskiego <i>Iris sibirica</i>	Świątajno	2009
33	Półwysep Kal	236	trzciniowiska wzdłuż brzegu i pas 150 m gruntu od linii brzegowej z zaroślami łożowymi w głębi łąd. Miejsce gniazdowania i lęgów wielu gatunków ptaków, m. in. Żurawia oraz tarliska wielu gatunków ryb	Węgorzewo	2009
34	Rozlewisko Pasternak	140,46	rozlewisko śródpolne ostoja wielu rzadkich gatunków ptaków	Węgorzewo	2009

Na obszarze objętym opracowaniem zaewidencjonowano 392 pomniki przyrody. 350 z nich to przedstawiciele świata roślinnego, głównie dęb szypułkowy i bezszypułkowy i modrzew, 42 stanowią głazy narzutowe.

Na terenie gminy Kruklanki, w obrębie Puszczy Boreckiej zlokalizowana jest Stacja Kompleksowego Monitoringu Środowiska Puszczy Boreckiej. Stacja, położona w dużej odległości od ośrodków przemysłowych, szlaków komunikacyjnych i osiedli mieszkaniowych służy ciągłemu monitorowaniu stanu czystości powietrza.